

הטזפירים, 1965
„לא תצליחי להימלט ממני“

ומנע ממנו קבלת הרישיון לעיתון. רק בי דצמבר '31 הופיעה חוברת גזית הראשונה בחוברת זו פורסם אחד משיריו הראשונים של נתן אלתרמן, שישב באותה עת בי פאריס, וששלח מיכתב-התנצלות לאברהם שלונסקי ביגלל פירסום השיר בגזית. בין השאר הופיע בחוברת תרגום של הדבלין נאים לגיימס ג'ויס, והדפסים מצוריו של אל-גרקו. ביגלל פירסומו של אל-גרקו הועלה משום-מה החדש שטלפיר קיבל כסף מהמסיון.

מאז ועד היום אני מקיים את גזית בעשר אצבעות, בוכות אשתי ריבקה, הז עובדת יחד איתי שלא על-מנת לקבל פרס, מספר טלפיר.

גזית של היום שונה בהרבה מגזית של שנות השלושים. אז הכרתי את כל האי-מנים, עכשיו יש בארץ כ-6000 איש הז עוסקים באמנות וכל הזמן נוספים כוחות צעירים וזרמים חדשים. צריך לעקוב אחר ריחם, לראות את יצירותיהם ולראות אור תם. וכמו בעבר, כך גם עכשיו, נוסע טלפיר גם מעבר לגבולות הארץ כדי להיפגש עם מרואייניו. לא מכבר הוציא חוברת על מרק שאגאל, ידיו הטוב מזה שנים רבות, ובתוכה מאמר בן 200 עמור דים על הצייר, מפרי עטו.

ומהיכן הכסף? „זהו, זאת השאלה. כתבתי הרבה ספרים על אמנות ואמנים, ולפעמים נעזרתי בידידים קרובים.“

עם אשתו התחתן אומנם לפני 15 שנה בלבד, אבל הוא פגש בה לראשונה עוד כשהיתה בסמינר. „הלכתי ברחוב עם חבר שעבד אצל גבי, מתארת ריבקה ברגי שנות, כשפגשנו אותה. הוא הביט בי בצורה כזאת שלא היתה לי ברירה אלא לברוח. הרגשתי ערומה לפניו.“ בינתיים הספיקו השניים להתחתן עם בני-זוג אחרים, וכעבור שלושים שנה בדיוק, אחרי מותו של הצייר גבריאל מוהר, בעלה של ריבקה, נפגשו בפעם השניה. הפעם לא תצליחי להימלט ממני, אמר לה גבי.

אוריאלה וייט

בין ציירי האוונגרד של שנות ה-20. משחזר, דיברו מוריו על ליבו שיעשה דוקטורט באמנות מודרנית ואילו הוא מצא לנחוץ לארוז שנית את הפציו ולנסוע לפולין, כדי להרצות בעירוניה לנוער יהודי על אמנות. תופעת האנטישמיות הטרידה את מנור חתו. „לא יכולתי לשבת במקום אחד וז לראות את ההרס של העם היהודי. ראיתי את האסון מתקרב, והייתי חייב לפעול.“ באותה תקופה החל חוטא בכתיבת שירה אוונגרדית קונסטרוקטיבית. למה הכוור נה? „עשיתי קונסטרוקציות שיריות — מיבנים המייצגים רישומים מופשטים וז מילים בודדות.“ היה זה סוג של אמנות, המערב רישום גראפי עם מילים (חתום

(המחך תמומד 63)
עירוני בגליציה המיוזרחית. הנמצא למר-גלות הרי הקרפטים. מישפחתו היתה דתית ואמידה, ומנתה 12 ילדים. אביו נפטר בהיותו ילד, ועל אמו היה לנהל את המשק החקלאי. „אני הייתי הצעיר ש-במישפחה.“ נזכר טלפיר, „ואמא היתה לוקחת אותי להתפלל יחד איתה. היינו מגיעים לבתי-כנסת בנויים מעץ, ובהם ציורים שלכדו את עיני.“ אותם בתי-כנסת הועלו מאוחר יותר באש על-ידי הקווקים, משרצה מלחמת-העולם הראשונה, וז גבריאל נשלח עם שתי אחיותיו לממלכה האוסטרו-הונגרית והגיע לווינה. כאן התחיל הפלירט עם הציור, שבמרורי צת-הזמן הפך רומן ממושך. וינה, שהיתה

שלונסקי שנא אותו, אלתרמן התנצל על שפירסם אצלו

שהגיע לתודעת הציבור בישראל רק בי שנות ה-70.

בודד

בבוהמה

ה אנטישמיות חיזקה את געגועיו לארץ, ובי-1925 קיבל „סרטיפיקט“ וז עלה ארצה. תחת לעשות דוקטורט באמנות מודרנית עשה דוקטורט בסלילת כביי שים. „היה יאוש גדול. שתינו הרבה, רקדנו הורה אל יבנה, אבל היתה אמונה גדוה לה. היינו נודדים על פני הארץ, לא היה איפה לשים את הראש. בקיץ שכבנו על שפת-הים, ובחורף — בתוך ריק מעל מאפיה, שתקרחה היתה חמה.“ בארץ גילה, לתדהמתו שממה בכל הז

מרכו אמנותי משגשג. הפכה את הנער בן 16 בן-בית במויאוגיה הגדולים. יום אחד, בדרכו מהקן של תנועת-השומר הביתה, נתקלו עיניו בספר שנשא את השם הפרש הכחול. הכותרת עוררה בו סקרנות חזקה, ומיחה בדמיונו פנטזיות מרקיעות-שחקים. „בכל פעם שעברתי ליד החנות, הסתכלתי בקינאה בספר, שלא יכולתי להשיג.“

ללמד

נוער יהודי

כ די להרוויח כסף הלך לנקות את רחובות וינה משלג, אך לפני שהסייך פיק לחסוך את הסכום הנכבד, נמצא את ספר בילקוט. זקנה וינאית שראתה אותו

הטזפירים, השבוע
„שלא עלימנת לקבל פרס“

נוגע למהפכה של האמנות המודרנית, שהתרחשה באותן שנים באירופה. „שימעם של האכספרסיוניסטים והדאדאיסטים הגיע לאוזני מעטים בלבד, והוך מהז תערוכה שאירגן הצייר יוסף וריצקי, בי שנת 1927, הכל היה סבדרי-מודרניזם. בי מיסגרת אותה תערוכה הוומנתי להרצות על זרמים חדשים באמנות, אבל נתקלתי בקיור אטום. רובם חשבו שאני בודה דבי רים מליבי.“

„היתה יתמות גדולה. לא היה עם מי להחליף דברים, וכל אחד ישב בפניתו מיואש.“ ואז נוצר המיפגש עם חברה-טראסק המפורסם, אותה חבורה עליזה של 12 יחפנים צעירים, שדגלה במוטו אחד ויחיד: לא לאבד את העשתונות, לא להתייאש, לעיקר לשמות. בכל לילי שבת היתה החבורה מתכנסת בצעלה בי קפה איוביצקי, ששכן בנחלת-בנימין פינת שוק-הכרמל, וכאן פגש לראשונה את ידו הטוב משה זמירי, שהיה אחת מהדמויות

מתבונן בספר בגעגועים לא התאפקה, קנתה לו אותו, ארוזה אותו והניחה אותו בילקוט. אלא שהפרש הכחול הנחיל לו אכזבה „נוראה“. תחת סיפור דמיוני מרתק, מצא בו פירסומים על ציירים שמעולם לא שמע את שימעם כמו ואסילי קנדינסקי ורנץ מרק. „היה זה בשבילי הלם. הייתי רגיל לראות רמברנט, טיציאן ודירר, וכעת נפתח לפני פתח לעולם שלא התכוונתי להגיע אליו. התחלתי לאסוף הדפסים, ספרים ויצירות-אמנות לא-מוכרות, וכשנני סיתי לדבר על אותה אומנות מופשטת עם חברי, חשבו שאני מפגיר.“

משגדל, החליט להתמחות באמנות אצל מיטב הפרופסורים בווינה, אלא ששם לימדוהו את תולדות האמנות עד לתקופת הברוק, ואילו הוא רעב לראייה חדשה של אמנות. בלי היסוסים קם, מבר חלק מהאוסף המכובד שאסף ונסע לברלין, כדי לראות שתי תערוכות ציירים צעירים — פול קליי ומרק שאגאל, מן המפורסמים

הכאריזמטיות של חברה-טראסק, ושפעורי לחתיו ומעשיו לזמים בערפל.

המיפגש עם זמירי הראה לו, לדבריו, שיש עוד אנשים הקרובים לדעתו, ומכיוון ששירתו לא נקלטה במיסגרת השירה הז עברית, החליטו השניים להוציא מינשר מיוחד בשם זרום. היה זה עיתון בעל דיעות מתקדמות, ובתוכו חדשות בענייני שירה, ציור ותיאטרון. „הכוונה היתה למי צוא יסודות נפשיים ורוחניים, לא פולק לוריסטיים, כדי ליצור אמנות, שירה וז תיאטרון מתוך ההווי הארצישראל. היתה זו למעשה, קריאת ייאוש.“

אחד מגליונותיו האחרונים של זרום נמצא באוספו הפרטי של עגנון אחרי מותו.

המינשר היווה סנסציה בקרב אנשי הז סיפרות בתל-אביב הקטנה. „התקוטטתי עם כל הבוהמה בשל דיעותי, כולל אברהם שלונסקי, שאותו ביקרתי חריפות. נאלצתי להפסיק את עיסוקי הסיפרותיים ולברוח לירושלים, שם עבדתי כפועל-בניין תמורת 36 גרושים לשבוע. לבסוף ראיתי שכזי חותי הולכים וכלים בעבודה הפיסית הז קשה, וחזרתי לכתובה בעיתון הארץ וז דואר-היום.“

שתי

הפגישות

ה רעיון להוציא כתב-עט פרטי לא הירפה ממנו, ובעקשנות החליט לז הקים עיתון משלו. כאן נכנסה שערוניה נוספת לסיפור.

גבריאל טלפיר היה ברשימה השחורה של שילטונות המנדט, ביגלל מישפט שי התנהל נגדו כתוצאה מפירסום ספרי-שירה, שכתב עוד בהיותו בווינה, ושהוצא בתלי אביב בשנת '27. הספר נקרא גז-בנד, ומוקדש „לכושם הפזורים — בכל קצווני העולם, ביגלל פילאיינגינות האכסוטיות.“ השילטון המנדטורי הגדיר את הסערה הז אמוציונלית של המשורר כ„פורנוגרפיה“,